

Causal Factors Affecting the Financial Adequacy of Employed Person in Pre-Retirement Age in the Northeast

Banlang Jongwatananukul

Vongchavalitkul University

E-mail: banlang_jon@vu.ac.th

Atit Tiwasasit

Vongchavalitkul University

E-mail: narathip324@yahoo.com

Pittaya Ponklang

Vongchavalitkul University

E-mail: pitaya_pon@vu.ac.th

Received	Reviewed	Revised	Accepted
16/05/2025	20/05/2025	26/05/2025	11/06/2025

Abstract

Background and Aims: The financial adequacy of pre-retirement working individuals is influenced by several key factors, including income, consistent saving patterns, and financial behaviors that affect spending and investment decisions. Additionally, labor market stability, government welfare, and debt obligations are significant variables that determine an individual's ability to prepare financially for retirement. Without proper financial planning, there is a risk of facing financial insufficiency in the future. This study aims to: (1) develop a causal model of factors affecting financial adequacy among pre-retirement working individuals; (2) analyze the direct influence of causal factors on financial behavior; and (3) examine the indirect influence of causal factors on financial adequacy through financial behavior as a mediating variable.

Methodology: This research is a quantitative study. The sample group consisted of 456 employed individuals who are insured under Article 33 (compulsory section) of the Social Security System in the Northeastern region of Thailand. A two-stage sampling method was used, which included purposive non-probability sampling followed by stratified probability sampling. The research instrument was a questionnaire. The statistical

methods used included descriptive statistics and inferential statistics for developing a structural equation model and conducting confirmatory factor analysis. The study also involved model analysis and an assessment of model fit.

Results: 1) The developed model demonstrated a good fit with the empirical data, indicating that the causal model of factors influencing financial adequacy appropriately explains the relationships among the relevant variables. 2) Financial literacy has a significant direct influence on financial behavior. Financial attitude also shows a significant direct influence on financial behavior. Additionally, motivation for financial planning toward retirement has a direct effect as well. And 3) Financial literacy indirectly influences financial adequacy through financial behavior. Likewise, financial attitude has an indirect influence, and motivation for planning also indirectly affects financial adequacy. Meanwhile, financial behavior itself has a significant direct influence on financial adequacy.

Conclusion: Good financial behavior leads to financial adequacy. Such behavior is influenced by psychological factors, economic conditions, and socialization factors. Therefore, the government should place importance on promoting adequate income levels for working individuals, including setting appropriate minimum wages that are sufficient to meet daily living expenses. Moreover, it is essential to enhance access to diverse financial resources in ways that do not create excessive debt burdens. Additionally, efforts should be made to encourage pre-retirement workers to develop self-awareness regarding their financial capabilities, foster satisfaction with saving, and build confidence in their financial decisions. These actions will contribute to better financial behavior and ultimately lead to appropriate levels of financial adequacy.

Keyword: Financial adequacy; Financial behavior; Psychological factors; Economic factors

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความเพียงพอทางการเงินของผู้มีงานทำ ช่วงก่อนวัยเกษียณในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

บัลลังก์ จงพัฒนานุกุล

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อีเมล: banlang_jon@vu.ac.th

อริต ทิวะศิริธร

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อีเมล: narathip324@yahoo.com

พิทยา ผ่อนกลาง

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อีเมล: pitaya_pon@vu.ac.th

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: ความเพียงพอทางการเงินของผู้มีงานทำช่วงก่อนวัยเกษียณได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัยสำคัญ ทั้งรายได้และรูปแบบการออมที่สม่ำเสมอ รวมถึงพฤติกรรมทางการเงินที่ส่งผลต่อการใช้จ่ายและการลงทุน นอกจากนี้ ความมั่นคงของตลาดแรงงาน สวัสดิการภาครัฐ และภาระหนี้สินก็เป็นตัวแปรสำคัญที่กำหนดความสามารถในการเตรียมพร้อมด้านการเงินสำหรับวัยเกษียณ หากขาดการวางแผนอย่างเหมาะสม อาจส่งผลให้เกิดภาวะขาดแคลนทางการเงินในอนาคต การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความเพียงพอทางการเงินของผู้มีงานทำช่วงก่อนวัยเกษียณ 2) วิเคราะห์อิทธิพลทางตรงของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเงิน และ 3) วิเคราะห์อิทธิพลทางอ้อมของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความเพียงพอทางการเงินโดยผ่านตัวแปรคั่นกลางพฤติกรรมทางการเงิน

ระเบียบวิธีการวิจัย: การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้มีงานทำซึ่งเป็นผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมตามมาตรา 33 (ภาคบังคับ) ของสำนักงานประกันสังคม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 456 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน ประกอบด้วย สุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็นแบบเจาะจงเลือก และสุ่มแบบอาศัยความน่าจะเป็นแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ สถิติพรรณนา สถิติการวิเคราะห์ถ้อยแถลง เพื่อพัฒนาแบบจำลองสมการโครงสร้างและวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน สถิติการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง และการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดล

ผลการวิจัย: พบว่า 1) แบบจำลองที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี แสดงว่าแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเพียงพอทางการเงินสามารถใช้อธิบาย

ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม 2) ความรู้ทางการเงิน มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญ ทศนคติทางการเงิน มีอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมทางการเงิน และแรงจูงใจในการวางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณ ก็มีผลทางตรงเช่นกัน และ 3) ความรู้ทางการเงิน มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความเพียงพอทางการเงินผ่านพฤติกรรมทางการเงิน ส่วนทัศนคติทางการเงิน มีอิทธิพลทางอ้อมเช่นกัน และแรงจูงใจในการวางแผน มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความเพียงพอทางการเงิน ในขณะที่พฤติกรรมทางการเงินมีอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญต่อ ความเพียงพอทางการเงิน

สรุปผล: การมีพฤติกรรมทางการเงินที่ดีจะทำให้มีความเพียงพอทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงินที่ดีมีผลมาจากปัจจัยด้านจิตวิทยาและปัจจัยด้านเศรษฐกิจ รวมถึงปัจจัยทางด้านการขัดเกลาทางสังคม ภาครัฐอาจจะต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมรายได้ของผู้มีงานทำให้มีรายได้ในระดับที่เหมาะสม หรือค่าแรงงานขั้นต่ำที่เหมาะสมให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และช่วยให้ผู้มีงานทำสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้หลากหลาย ไม่ก่อให้เกิดภาระหนี้สินที่เกินตัว และควรมีการส่งเสริมให้ผู้มีงานทำช่วงก่อนวัยเกษียณมีการรับรู้ความสามารถของตน ความพึงพอใจต่อการออมและการมั่นใจของตน เพื่อส่งผลพฤติกรรมทางการเงินที่ดีและนำไปสู่ระดับความเพียงพอทางการเงินอย่างเหมาะสม

คำสำคัญ : ความเพียงพอทางการเงิน; พฤติกรรมทางการเงิน; ปัจจัยด้านจิตวิทยา; ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

บทนำ

สังคมผู้สูงอายุเป็นประเด็นทางสังคมและเศรษฐกิจซึ่งเป็นที่สนใจในหลายประเทศ จำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มสัดส่วนขึ้นมากมีสาเหตุสำคัญมาจากคุณภาพทางการแพทย์ที่พัฒนาขึ้นจนส่งผลให้อายุขัยเฉลี่ยของประชากรยืนยาวขึ้น แต่ในทางกลับกันอัตราการเกิดในประเทศต่าง ๆ กลับลดลง เนื่องจากคนรุ่นใหม่มีบุตรน้อยลงมากเมื่อเทียบกับคนรุ่นก่อน ส่งผลให้สัดส่วนของประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปรากฏการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นในเกือบทุกประเทศทั่วโลกและเป็นที่จับตามอง เนื่องจากประเทศที่มีผู้สูงอายุในสัดส่วนสูงสะท้อนถึงจำนวนแรงงานที่อาจลดลงส่งผลต่อศักยภาพการผลิตสินค้าและบริการของประเทศ อีกทั้งรัฐบาลยังมีภาระค่าใช้จ่ายด้านสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจนอาจกระทบต่อฐานะทางการคลังของประเทศ

ปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมสูงวัยเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยสิ้นปี 2565 ผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปมีจำนวน 12,698,362 คน หรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ 19.21 ของประชากรทั้งหมด 66,090,475 คน โดยที่อายุเฉลี่ยของคนไทย ชาย อยู่ที่ 74.92 ปี หญิง อยู่ที่ 81.05 ปี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565) ผู้สูงอายุเหล่านี้ไม่ใช่ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะในประเทศไทย โดยพบว่าประเทศยุโรปตะวันตกและญี่ปุ่นรวมถึงอีกหลายประเทศต่างก็เผชิญสถานการณ์เดียวกัน SDGs หรือเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ มีการกล่าวถึงเรื่องของความยากจนอย่างเห็นได้

ชัด โดยมีการระบุว่าพยายามแก้ไขปัญหาค่าความยากจน แม้ว่า SDGs จะไม่ได้รับเกี่ยวกับเรื่องของความยากจนของผู้สูงอายุ แต่กลับระบุถึงความยากจนในรูปแบบของทั่วไป แต่ผู้สูงอายุเป็นหนึ่งในกลุ่มคนที่มีโอกาสเสี่ยงตกสู่ความยากจนอย่างมากที่สุด เพราะว่าผู้สูงอายุเมื่อเข้าถึงวัยเกษียณ โอกาสที่จะมีแหล่งรายได้เพิ่มเข้ามาก็จะน้อยลงตามไปด้วย และการลดน้อยลงของรายได้ก็จะทำให้ผู้สูงอายุสามารถตกไปสู่ความยากจนได้ (Sustainable Development Goals : เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ) โดยที่ผู้สูงอายุเหล่านี้จะต้องมีเงินจำนวนหนึ่งไว้ใช้จ่ายอย่างเพียงพอจนกว่าจะสิ้นอายุขัยอีก 10 กว่าปี เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตในวัยเกษียณที่มีคุณภาพ (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2566)

ขณะที่ภาวการณ์ออมของครัวเรือนในประเทศไทย โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2565) ได้สำรวจครัวเรือนทั่วประเทศ พบว่าครัวเรือนมีการเก็บออมในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมาปี 2565 ร้อยละ 96.4 และเมื่อเปรียบเทียบการออมในระยะเวลา 5 ปี คือ ปี 2561 ถึงปี 2565 พบว่า ร้อยละของครัวเรือนที่มีการเก็บออมในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมาในปี 2563 มีแนวโน้มลดลง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ครัวเรือน มีการเก็บออมในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมาลดลงแต่เมื่อสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 เริ่มคลี่คลาย ส่งผลให้ร้อยละของครัวเรือนที่มีการเก็บออมสำหรับวิธีการเก็บออมที่ครัวเรือนเลือกใช้ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา พบว่า มีครัวเรือนเก็บเป็นเงินสดสูงสุดถึงร้อยละ 75.0 รองลงมาคือ เก็บเงินในบัญชีที่เปิดไว้เพื่อออมเงินโดยเฉพาะ ร้อยละ 54.5 ฝากเงินในสหกรณ์และกลุ่มออมทรัพย์ต่าง ๆ ร้อยละ 14.4 ให้คนในครอบครัวเก็บแทน ร้อยละ 12.1 เก็บออมในรูปแบบอื่น ๆ เช่น ซื้อที่ดิน อสังหาริมทรัพย์ สินทรัพย์เพื่อการเก็งกำไร ร้อยละ 3.4 ลงทุนในผลิตภัณฑ์ทางการเงิน เช่น พันธบัตร หุ้น กองทุนรวม ร้อยละ 2.5 นำไปลงทุนในเงินดิจิทัล เช่น Bitcoin, Ethereum และ Libra ร้อยละ 0.5 และเป็นที่น่าสังเกตว่ายังมีครัวเรือนที่ไม่ได้มีการออมอย่างจริงจังอีกร้อยละ 29.4 ซึ่งถือเป็นสัดส่วนที่มากพอสมควร การวางแผนการเก็บออมไว้สำหรับยามชรา/เกษียณอายุ จากผลการสำรวจการวางแผนการเก็บออมไว้สำหรับยามชราเกษียณอายุ พบว่า มีครัวเรือนที่คิด/วางแผนแล้ว แต่ยังไม่ทำตามแผนที่วางไว้/ตั้งใจไว้มากถึงร้อยละ 46.7 คิด/วางแผนแล้ว แต่ยังไม่มีเริ่มทำร้อยละ 20.0 ยังไม่คิด/วางแผน ร้อยละ 18.9 และเป็นที่น่าสังเกตว่ามีครัวเรือนที่คิด/วางแผนและทำได้ตามแผนที่วางไว้มีเพียงร้อยละ 14.4 เท่านั้น ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาทางการเงินในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นเงินออมไม่พอเพียงต่อการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน การใช้จ่ายเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน หรือการเกษียณเองก็ตามและอาจส่งผลกระทบต่อทางรัฐบาลที่ต้องเข้ามาช่วยเหลือ เช่น เบี้ยเลี้ยงชีพผู้สูงอายุ เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ค่าเม็ดเงินมาลงที่การแก้ปัญหาหนี้ แทนที่จะสามารถนำไปลงทุนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนในด้านอื่นต่อไป

ดังนั้นงานวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความเพียงพอทางการเงินของผู้มีงานทำช่วงก่อนวัยเกษียณในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อศึกษาว่าปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้าน

ความรู้ทางการเงิน ปัจจัยด้านจิตวิทยา และปัจจัยด้านการขัดเกลาทางสังคม ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเงินซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาต่อความเพียงพอทางการเงินของผู้มีงานทำช่วงวัยก่อนเกษียณในอนาคต เพื่อเตรียมความพร้อมในการเก็บออม ลงทุน หรือสร้างรายได้จากแหล่งต่างๆไว้ในขณะที่ยังอยู่ในช่วงก่อนวัยเกษียณ และในส่วนของภาครัฐเองจะสามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์เพื่อทราบถึงสาเหตุต่างๆ เพื่อที่จะนำไปใช้ในการวางกลยุทธ์ในการรับมือกับภาวะผู้สูงอายุที่จะเพิ่มจำนวนขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความเพียงพอทางการเงินของผู้มีงานทำช่วงก่อนวัยเกษียณ
2. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเงิน
3. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลทางอ้อมของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความเพียงพอทางการเงินโดยผ่านตัวแปรคั่นกลางพฤติกรรมทางการเงิน

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมทางการเงิน
2. ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงินมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมทางการเงิน
3. ปัจจัยด้านจิตวิทยามีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมทางการเงิน
4. ปัจจัยด้านการขัดเกลาทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมทางการเงิน
5. พฤติกรรมทางการเงินมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความเพียงพอทางการเงินของผู้มีงานทำช่วงก่อนวัยเกษียณ

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้มีงานทำซึ่งเป็นผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมตามมาตรา 33 (ภาคบังคับ) ของสำนักงานประกันสังคม ณ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2564 มีจำนวน 933,331 คน (สำนักงานประกันสังคม, 2564) เน้นเฉพาะจังหวัดนครราชสีมา และขอนแก่นเนื่องจากมีจำนวนผู้มีงานทำในช่วงก่อนวัยเกษียณมากที่สุดเป็นลำดับที่หนึ่งและสองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สำนักงานประกันสังคม, 2564) ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา เนื่องจากตัวแปรสังเกตที่ได้มีทั้งสิ้น 27 ตัวแปร ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดจากเกณฑ์สำหรับการเลือกตัวอย่างในการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (SEM) คือขนาดของตัวอย่างจะเท่ากับ 10 - 20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ (Schumacher & Lomax, 2010) โดยการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรที่สังเกตได้ 27 ตัวแปร มี

ตัวอย่างอยู่ในช่วง 270 - 540 คน ผู้วิจัยได้กำหนดตัวอย่าง 405 ตัวอย่างและเพื่อให้เป็นตัวแทนที่ดีจึงได้เพิ่มกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 10-15 (Hair, Black, Babin & Anderson, 2014) รวมเป็น 456 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Two-Stage-Sampling) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 สุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็นแบบเจาะจงเลือก (Purposive Sampling) เป็นการแบ่งประชากรเป็น 2 จังหวัด คือจังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดขอนแก่น ตามขนาดผู้มีงานทำและเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 ของประกันสังคมที่มากที่สุด โดยลำดับจังหวัดที่มีจำนวนผู้ประกันตนตามมาตรา 33 มากที่สุด 2 จังหวัดแรก จำแนกตามภาค และรายจังหวัด ปี 2564 ช่วงอายุตั้งแต่ 40 – 60 ปี เป็นจำนวน 456 คน โดยเป็นจังหวัดนครราชสีมา 249,300 คน และจังหวัดขอนแก่น 112,120 คน

ขั้นที่ 2 สุ่มแบบอาศัยความน่าจะเป็นด้วยวิธี (Stratified random sampling) และเป็นการแบ่งจำนวนตัวอย่างโดยเทียบสัดส่วนจากประชากรผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมตามพรบ.ประกันสังคม มาตรา 33 (ภาคบังคับ) ในจังหวัดที่เป็นพื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 456 ตัวอย่าง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนจำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามจังหวัด

จังหวัด	จำนวนผู้ประกันตน มาตรา 33	สัดส่วน (ร้อยละ)	จำนวนตัวอย่าง
นครราชสีมา	249,300	68.98	314
ขอนแก่น	112,120	31.02	142
รวม	361,420	100.00	456

หมายเหตุ : จากการสำรวจผู้ประกันตนตามมาตรา 33 ของสำนักงานประกันสังคม ณ เดือนมีนาคม พ.ศ.2564

2. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรเหตุ ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (Economic Factors) ปัจจัยความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge Factors) ปัจจัยด้านจิตวิทยา (Psychological Factors) และปัจจัยด้านการขัดเกลาทางสังคม (Socialization Factors)

2.2 ตัวแปรส่งผ่านหรือตัวแปรคั่นกลาง ได้แก่ พฤติกรรมการเงิน (financial behavior) ประกอบด้วย พฤติกรรมด้านการออมและการลงทุน (Savings and investment Behaviors) พฤติกรรมการบริหารเงินสด (Cash management Behaviors) พฤติกรรมการจัดการหนี้สิน (Debt management Behaviors) และพฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน (Hedging Behaviors)

2.3 ตัวแปรผล ได้แก่ ความเพียงพอทางการเงิน (Financial Adequacy) ในวัยเกษียณ ประกอบด้วย ความเพียงพอเชิงปรนัยและความเพียงพอเชิงอัตนัย โดยที่ความเพียงพอเชิงอัตนัย ได้แก่

ความเพียงพอของเงินออมในการดำรงชีวิต ค่าใช้จ่าย การรักษาพยาบาล เตรียมความพร้อมด้านการเงิน ก่อนเกษียณ ส่วนความเพียงพอเชิงปรนัย ได้แก่ ความต้องการใช้จ่ายขั้นต่ำหลังเกษียณ รายได้ที่ได้รับ หลังเกษียณ ระดับเงินที่เพียงพอตามเป้าหมาย ระดับความเพียงพอของเงินออมเทียบกับเป้าหมายหลังเกษียณ

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความเพียงพอทางการเงินของผู้มีงานทำช่วงก่อนวัยเกษียณ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมตามมาตรา 33 (ภาคบังคับ) ของสำนักงานประกันสังคม ณ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2564 เน้นเฉพาะจังหวัดนครราชสีมา และขอนแก่นจำนวน 933,331 คน (สำนักงานประกันสังคม, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมตามมาตรา 33 (ภาคบังคับ) ของสำนักงานประกันสังคม จำนวน 456 ตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม การสร้างเครื่องมือการวิจัย นั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการและโครงสร้างของตัวแปรที่ต้องการจะศึกษา โดยเนื้อหาของแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปและข้อมูลด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน ภาระหนี้สินต่อเดือน จำนวนผู้พึ่งพิง

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการวัดความรู้ทางการเงินของผู้มีงานทำ ประกอบด้วยแบบวัดความรู้ทางการเงินแบบปรนัย 3 ตัวเลือก เพื่อวัดความรู้ทางการเงิน 4 ด้าน โดยพัฒนาจากแนวคิดของ Huston (2010) คือ 1. ความรู้พื้นฐานทางการเงิน 2. ความรู้เกี่ยวกับการกู้ยืม 3. ความรู้ด้านการออมและการลงทุน 4. ความรู้ด้านการป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน การวัดค่าคะแนนหากตอบแบบสอบถามข้อใดถูกต้องได้ 1 คะแนน หากตอบผิดได้ 0 คะแนน ตามแนวคิดของ Van Rooij et al. (2011) เป็นมาตรวัด 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านจิตวิทยาของผู้มีงานทำ ประกอบด้วยแบบวัดระดับรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเงิน และความเชื่ออำนาจในตน ซึ่งประยุกต์จากแนวคิดของ Bandura (2006) และ Lowen (2011) และความพึงพอใจต่อการออม แบบคูรา (Bandura, 2006) เป็นมาตรวัด 5 ระดับ

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านการขัดเกลาทางสังคมของผู้มีงานทำ ประกอบด้วยแบบวัดระดับการได้รับความรับรู้ ซึ่งประยุกต์จากแนวคิดของ Brounen (2016) และ Mary (2013) มาตรวัดเป็นมาตรวัด 5 ระดับ

ส่วนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเงินของผู้มีงานทำ ประกอบด้วยแบบวัดพฤติกรรมทางการเงินซึ่งแบ่งพฤติกรรมทางการเงินเป็น 4 ด้าน ตามแนวคิดของ Dew and Xiao (2011) ดังนี้ 1.พฤติกรรมด้านการออมและการลงทุน 2.พฤติกรรมการบริหารเงินสด 3.พฤติกรรมการจัดการหนี้สิน และ 4.พฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน รูปแบบการวัดแบบคำถามเดียว เป็นมาตรวัด 5 ระดับ

ส่วนที่ 6 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเพียงพอทางการเงินของผู้มีงานทำ ประกอบด้วยแบบวัดความเพียงพอทางการเงิน เป็นมาตรวัด 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้พื้นฐานในการวิจัยและนำมาใช้ในการพัฒนารอบแนวคิด จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ด้วยตนเองส่วนหนึ่ง และสร้างแบบสอบถามออนไลน์ด้วย Google Forms ไปยังกลุ่มตัวอย่างผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมภาคบังคับ ตามมาตรา 33 ซึ่งทำงานในสถานประกอบการที่ตั้งอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา และขอนแก่น จำนวน 456 ตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปและข้อมูลด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน ภาระหนี้สินต่อเดือน จำนวนผู้พึ่งพิง ใช้การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และนำเสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนร้อยละ

ส่วนที่ 1 - ส่วนที่ 6 ซึ่งประกอบ แบบสอบถามเกี่ยวกับการวัดความรู้ทางการเงินของผู้มีงานทำ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านจิตวิทยาของผู้มีงานทำ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านการขัดเกลาทางสังคมของผู้มีงานทำ แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเงินของผู้มีงานทำ แบบสอบถาม

เกี่ยวกับความเพียงพอทางการเงินของผู้มีงานทำ โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย

สถิติอื่น ๆ ได้แก่ สถิติการวิเคราะห์ถ้อยคำเพื่อพัฒนาแบบจำลองสมการโครงสร้างและวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน สถิติการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง เพื่อวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ปัจจัยความเพียงพอทางการเงินของผู้มีงานทำช่วงก่อนวัยเกษียณในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square statistics) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย ค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเปรียบเทียบ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความเพียงพอทางการเงินของผู้มีงานทำช่วงก่อนวัยเกษียณในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถวิเคราะห์ผลการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 57 มีอายุ 51 – 55 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.40 สถานภาพแต่งงานมีครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 64.70 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 52 อายุการทำงานมากกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 50 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001– 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 47.10 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.10 มีภาระหนี้สินต่อเดือน 10,000 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 50.20 และมีจำนวนผู้ที่ต้องอุปการะ 1-2 คน คิดเป็นร้อยละ 48.20

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (EF) ซึ่งประกอบด้วย รายได้ ค่าใช้จ่าย ภาระหนี้สิน และจำนวนผู้พึ่งพิงโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน (KN) ซึ่งประกอบด้วย ความรู้พื้นฐานทางการเงิน ความรู้เกี่ยวกับกู้ยืม ความรู้ด้านการออมและการลงทุน และความรู้ด้านการป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ปัจจัยด้านจิตวิทยา (PSY) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านการขัดเกลาทางสังคม (SL) ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านพฤติกรรมทางการเงิน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก และความเพียงพอทางการเงินเชิงอัตนัยอยู่ในระดับมาก ความเพียงพอทางการเงินเชิงปรนัยอยู่ในระดับมาก

จากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมดจำนวน 27 ตัวแปร เพื่อพิจารณาค่าสถิติไม่พบค่า KMO สูงเกินกว่า 0.90 จึงไม่มีปัญหาภาวะร่วมของตัวแปรในตัวแบบเส้นตรง และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสูงสุดคือ 0.82 ผู้วิจัยจึงได้ใช้เทคนิคการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความเพียงพอทางการเงินของผู้มีงานทำช่วงก่อนวัยเกษียณในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อไป

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ของตัวแปรแฝงภายนอกและตัวแปรแฝงภายใน รวมทั้งหมด 7 ตัวแปร โดยก่อนปรับแบบจำลองพบว่า แบบจำลองการวัดไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กล่าวคือ $\chi^2 = 938.775$, $df = 303$, $p\text{-value} = 0.00$, $\chi^2/df = 3.098$, $GFI = 0.864$, $AGFI = 0.830$, $CFI = 0.910$, $RMR = 0.046$ และ $RMSEA = 0.068$ จึงได้ปรับแบบจำลองโดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องและกลมกลืน (MI) ซึ่งพบว่า แบบจำลองโครงสร้างการวัดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กล่าวคือ $\chi^2 = 602.312$, $df = 256$, $p\text{-value} = 0.00$, $\chi^2/df = 2.353$, $GFI = 0.912$, $AGFI = 0.879$, $CFI = 0.951$, $RMR = 0.045$ และ $RMSEA = 0.055$ ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างในขั้นตอนต่อไป

2. การวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความเพียงพอทางการเงินของผู้มีงานทำช่วงก่อนวัยเกษียณในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน ปัจจัยด้านจิตวิทยา ปัจจัยด้านการขัดเกลาทางสังคมและพฤติกรรมทางการเงินที่มีผลต่อความเพียงพอทางการเงิน ดังแสดงในตารางที่ 2

ปัจจัย สาเหตุ	ปัจจัยผล											
	FB			SAD			SUB			OUB		
	DE	I E	TE	DE	IE	TE	D E	IE	TE	D E	IE	TE
1. KN	0.10	-	0.10	-	0.08	0.08	-	-	0.63	-	0.06	0.08
	1		1		7	7					3	4
	***		***		***	***			***		***	***
2. SL	0.16	-	0.16	-	0.14	0.14	-	0.10	0.10	-	0.13	0.13
	6		6		3	3		3	3		9	9
	***		***		***	***		***	***		***	***
3. PSY	0.68	-	0.68	-	0.59	0.59	-	0.42	0.42	-	0.57	0.57
	9		9		4	4		9	9		7	7
	***		***		***	***		***	***		***	***

4. EF	0.19 6	-	0.19 6	-	0.16 9	0.16 9	-	0.12 2	0.12 2	-	0.16 4	0.16 4
	***		***		***	***		***	***		***	***
5. FB	-	-	-	0.86 3	-	0.86 3	-	0.62 2	0.62 2	-	0.83 7	0.83 7
				***		***		***	***		***	***
6. SAD	-	-	-	-	-	-	-	0.72 1	0.72 1	-	0.97 1	0.97 1
								***	***		***	***
R ²	0.867			0.744			0.520			0.942		

DE: อิทธิพลทางตรง IE: อิทธิพลทางอ้อม TE: อิทธิพลรวม *** ระดับนัยสำคัญ 0.01

จากตารางที่ 2 ตัวแปรแฝงในรูปแบบสมการโครงสร้างสามารถอธิบายความแปรปรวนของความพึงพอใจทางการเงินเชิงปรนัย (OUB) ได้ร้อยละ 94.2 ความพึงพอใจทางการเงินเชิงอัตนัย (SUB) ได้ร้อยละ 52 และความพึงพอใจทางการเงิน (SAD) ได้ร้อยละ 74.40 ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน (KN) มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมทางการเงิน (FB) ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.101 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีอิทธิพลทางอ้อมกับความพึงพอใจทางการเงิน (SAD) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.087 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีอิทธิพลทางอ้อมกับความพึงพอใจทางการเงินเชิงปรนัย (OUB) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.063 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ปัจจัยด้านการขัดเกลาทางสังคม (SL) มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมทางการเงิน (FB) ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.166 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีอิทธิพลทางอ้อมกับความพึงพอใจทางการเงิน (SAD) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.143 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับความพึงพอใจทางการเงินเชิงอัตนัย (SUB) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.103 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และความพึงพอใจทางการเงินเชิงปรนัย (OUB) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.139 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา (PSY) มีอิทธิพลทางตรงกับพฤติกรรมทางการเงิน (FB) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.689 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีอิทธิพลทางอ้อมกับความพึงพอใจทางการเงิน (SAD) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.594 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับความพึงพอใจทางการเงินเชิงอัตนัย (SUB) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.429 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และความพึงพอใจทางการเงินเชิงปรนัย (OUB) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.577 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (EF) มีอิทธิพลทางตรงกับพฤติกรรมทางการเงิน (FB) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.196 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีอิทธิพลทางอ้อมกับความพึงพอใจทางการเงิน (SAD) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.169 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับความพึงพอใจทางการเงินเชิงอัตนัย (SUB) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.122 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และความพึงพอใจทางการเงินเชิงปรนัย (OUB) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.164 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

พฤติกรรมทางการเงิน (FB) มีอิทธิพลทางตรงกับความพึงพอใจทางการเงิน (SAD) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.863 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีอิทธิพลทางอ้อมกับความพึงพอใจทางการเงินเชิงอัตนัย (SUB) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.622 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และความพึงพอใจทางการเงินเชิงปรนัย (OUB) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.837 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรแฝงในรูปแบบของปัจจัยความพึงพอใจทางการเงินที่แสดงถึงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลและค่าสัมประสิทธิ์การทำนายของตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อตัวแปรผลแต่ละตัว ทำให้สามารถตอบสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1-5 พร้อมทั้งอธิบายถึงผลที่เกี่ยวข้องได้ ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมทางการเงิน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมทางการเงิน ได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ 0.196 เมื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการวิจัยนี้จึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงินมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมทางการเงิน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมทางการเงิน ได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ 0.101 เมื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการวิจัยนี้จึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

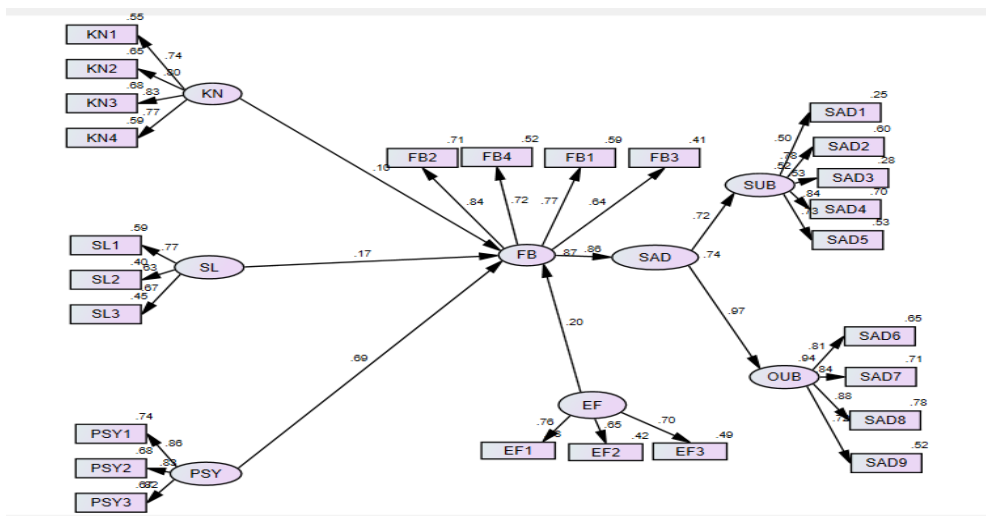
สมมติฐานข้อที่ 3 ปัจจัยทางจิตวิทยามีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมทางการเงิน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมทางการเงิน ได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยทางจิตวิทยา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ 0.689 เมื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการวิจัยนี้จึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3

สมมติฐานข้อที่ 4 ปัจจัยด้านการขัดเกลาทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมทางการเงิน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมทางการเงิน ได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านการขัดเกลาทางสังคม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ 0.166 เมื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่า

สัมประสิทธิ์อิทธิพล พบว่าค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการวิจัยนี้จึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4

สมมติฐานข้อที่ 5 พฤติกรรมการเงินมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความเพียงพอทางการเงินในวัยเกษียณ ผลการวิจัยพบว่า ความเพียงพอทางการเงิน ได้รับอิทธิพลทางตรงจากพฤติกรรมทางการเงิน โดยที่มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ 0.863 เมื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการวิจัยนี้จึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 5

เมื่อทำการปรับรูปแบบสมการโครงสร้างโดยพิจารณาจากค่าดัชนีปรับเปลี่ยน (MI) พบว่าค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเพียงพอทางการเงินของผู้มีงานทำช่วงก่อนวัยเกษียณในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นดังแสดงในภาพประกอบที่ 1

รูปที่ 1 แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเพียงพอทางการเงินของผู้มีงานทำช่วงก่อนวัยเกษียณในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

อธิบายโดย EF: ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ, KN: ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน, SL: ปัจจัยด้านการขัดเกลาทางสังคม, PSY: ปัจจัยด้านการขัดเกลาทางสังคม, FB: พฤติกรรมทางการเงิน, SAD: ความเพียงพอทางการเงิน, EF1: รายได้, EF2: หนี้สิน, EF3: รายจ่าย KN1: ความรู้ด้านพื้นฐานทางการเงิน, KN2: ความรู้ด้านการกู้ยืม, KN3: ความรู้ด้านการออมและการลงทุน, KN4: ความรู้ด้านการป้องกันความเสี่ยงทาง

การเงิน, SL1: การได้รับความรู้ทางการเงิน, SL2: การได้รับคำแนะนำทางการเงิน, SL3: การรับรู้ข่าวสารทางการเงิน, PSY1: ด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเงิน, PSY2: ด้านความพึงพอใจต่อการออม, PSY3: ด้านเจตคติทางการเงิน, FB1: พฤติกรรมด้านการออมและการลงทุน, FB2: พฤติกรรมด้านการป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน, FB3: พฤติกรรมด้านการจัดการเงินสด, FB4: และ พฤติกรรมด้านการจัดการหนี้สิน, SUB: ความเพียงพอทางการเงินเชิงอัตนัย, SAD1: ความเพียงพอของเงินออม, SAD2: คิดว่าจะมีเงินเพียงพอในการดำรงชีวิต, SAD3: คิดว่าจะมีเงินเพียงพอต่อค่าใช้จ่าย, SAD4: คิดว่าจะมีเงินเพียงพอในการรักษาพยาบาล, SAD5: เตรียมความพร้อมด้านการเงินก่อนเกษียณ, OUB: ความเพียงพอทางการเงินเชิงปรนัย, SAD6: ความต้องการใช้จ่ายขั้นต่ำหลังเกษียณ, SAD7: รายได้ที่ได้รับหลังเกษียณ, SAD8: ระดับเงินที่เพียงพอตามเป้าหมาย, SAD9: ระดับความเพียงพอของเงินออมเทียบกับเป้าหมายหลังเกษียณ

จากรูปที่ 1 อธิบายได้ว่า ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานของตัวแปรแฝง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานของความเพียงพอทางการเงินส่งไปยังความเพียงพอทางการเงินเชิงปรนัย มีค่าสูงที่สุด ($\beta = 0.97$) รองลงมาคือ ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานของปัจจัยพฤติกรรมทางการเงินส่งไปยังความเพียงพอทางการเงิน มีค่าสูงที่สุด ($\beta = 0.86$) และค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานของความเพียงพอทางการเงินส่งไปยังความเพียงพอทางการเงินเชิงอัตนัย มีค่าสูงที่สุด ($\beta = 0.72$) ส่วนค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานของตัวแปรที่มีค่าน้อยที่สุดคือ ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงินส่งไปยังพฤติกรรมทางการเงิน ($\beta = 0.10$)

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า มีค่าเป็นบวกทั้งหมด มีขนาดตั้งแต่ 0.50 ถึง 0.88 และมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกตัว โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานขององค์ประกอบมากที่สุด คือ ความเพียงพอทางการเงิน (SAD) ได้แก่ รายได้ที่จะได้รับหลังเกษียณเหลือเมื่อเทียบกับรายได้ก่อนการเกษียณมีความเหมาะสม (SAD8) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ 0.88 ส่วนตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานขององค์ประกอบน้อยที่สุด คือ ความเพียงพอทางการเงิน (SAD) ได้แก่ ความเพียงพอในการเตรียมความพร้อมด้านการเงินก่อนการเกษียณอายุ (SAD1) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ 0.50

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความเพียงพอทางการเงินของผู้มีงานทำช่วงก่อนวัยเกษียณในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเงิน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมทางการเงิน ได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ

0.196 เมื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Xiao, Chen & Sun (2014) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่ผลกระทบต่อพฤติกรรมทางการเงินของคนวัยทำงานในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า พฤติกรรมทางการเงินของคนวัยทำงานและครอบครัวมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมทางการเงินที่แตกต่างกันในด้านการจัดการหนี้สิน นอกจากนี้ งานวิจัยที่ศึกษาถึงพฤติกรรมทางการเงินของครอบครัวในประเทศเนเธอร์แลนด์ Brounen et al. (2016) ในการศึกษาพบว่าพฤติกรรมทางการเงินที่แตกต่างกันมีผลมาจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่แตกต่างกันตามจำนวนของผู้ที่ในภาวะพึ่งพิง ระดับรายได้

2. ปัจจัยทางด้านความรู้ทางการเงินมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเงิน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมทางการเงิน ได้รับอิทธิพลทางตรงจากความรู้ทางการเงิน โดยค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.101 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Marzieh Kalantar Taft et al. (2013) ได้ศึกษาความรู้ทางการเงินของบุคคล พบว่า สามารถเข้าใจและวิเคราะห์ทางเลือกทางการเงิน การวางแผนทางการเงินในอนาคตและตอบสนองต่อสถานการณ์ทางการเงินอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ GAO & Zhu (2014) ได้ศึกษา ความสามารถในการใช้ความรู้และทักษะในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดสุขภาวะทางการเงินตลอดทั้งช่วงชีวิต ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าระดับความรู้ทางการเงินของบุคคลส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมทางการเงินที่แตกต่างกัน

3. ปัจจัยทางด้านจิตวิทยามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเงิน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมทางการเงิน ได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านจิตวิทยา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.689 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bandura (2006) กล่าวว่า ผู้ที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองมักจะมีโอกาสทำงานต่างๆ ได้สำเร็จ ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการตั้งเป้าหมายของบุคคล นอกจากนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Bandura (2006) กล่าวว่า การสร้างความพึงพอใจให้กับบุคคลย่อมเป็นข้อมูลสำคัญต่อการตั้งเป้าหมายของบุคคล การตั้งเป้าหมายการออม

4. ปัจจัยด้านการขัดเกลาทางสังคมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเงิน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมทางการเงิน ได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านการขัดเกลาทางสังคม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.166 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิต ทิวัศะศิริและคณะ (2563) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการขัดเกลาทางสังคม พบว่า การขัดเกลาทางสังคมมีผลในหลายรูปแบบทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อพฤติกรรมทาง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Brounen et al. (2016) พบว่า การขัดเกลาทางสังคมจะส่งผลกระทบไปสู่ความมุ่งมั่นและนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมทางการเงิน

5. พฤติกรรมทางการเงินมีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจทางการเงิน ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจทางการเงิน ได้รับอิทธิพลทางตรงจากพฤติกรรมทางการเงิน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.863 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยก่อนหน้านี้ที่พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างพฤติกรรมทางการเงินและความพึงพอใจทางการเงิน Spann, M. S. (2014) พฤติกรรมทางการเงินมีในเรื่องการมีเงินทุนสำรอง การมีเงินสดเพียงพอ การจ่ายหนี้บัตรเครดิต เต็มจำนวนและการจ่ายหนี้สินตรงเวลามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความพึงพอใจทางการเงิน ในทำนองเดียวกัน Xu et al. (2015) ได้อธิบายว่าการมีพฤติกรรมทางการเงินที่ดีและมีการวางแผนจะช่วยให้ ความพึงพอใจทางการเงินในอนาคตดีขึ้น เช่นเดียวกับ งานวิจัยของ Strömbäck et al. (2017) ที่ ผลการศึกษานับสนความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างพฤติกรรมทางการเงินและความพึงพอใจทางการเงิน พบว่า พฤติกรรมทางการเงินที่ดีจะทำให้ความรู้สึกมั่นคงทางการเงินในอนาคตมากกว่า และ Xiao & Porto (2017) พบว่าพฤติกรรมทางการเงินต่างก็มีผลต่อความพึงพอใจทางการเงิน และความ มั่งคั่งทางการเงินเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลมีความพึงพอใจทางการเงินมากขึ้นและ Munt (2016) พบว่าถ้าบุคคลสามารถจัดการพฤติกรรมทางการเงินเกี่ยวกับการจัดการหนี้บัตรเครดิต การบริหาร รายจ่ายฉุกเฉินและการวางแผนอนาคตทางการเงินได้ดีจะทำให้ระดับความพึงพอใจทางการเงินมีสูง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความพึงพอใจทางการเงินของผู้มีงานทำช่วงก่อนวัย เกษียณในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้สรุปข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความพึงพอใจทางการเงิน โดยมีตัวแปรพฤติกรรมทางการเงินเป็นตัวแปรส่งผ่านจึงควรให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากรายได้ ค่าใช้จ่าย และภาระหนี้สิน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจทางการเงิน ทั้งนี้ระดับ รายได้ การใช้จ่ายต่าง ๆ ของผู้มีงานทำช่วงก่อนวัยเกษียณ และภาระหนี้สินจะมีผลต่อระดับความ พึงพอใจทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญ ในฝ่ายภาครัฐอาจจะต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมรายได้ของผู้ มีงานทำให้มีรายได้ในระดับที่เหมาะสม หรือค่าแรงงานขั้นต่ำที่เหมาะสมให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายใน ชีวิตประจำวัน และช่วยให้ผู้มีงานทำสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้หลากหลาย ไม่ก่อให้เกิดภาระหนี้สิน ที่เกินตัว ปัจจัยด้านจิตวิทยามีอิทธิพลทางอ้อมต่อความพึงพอใจทางการเงิน โดยมีตัวแปรพฤติกรรม ทางการเงินเป็นตัวแปรส่งผ่าน จึงควรมีการส่งเสริมให้ผู้มีงานทำช่วงก่อนวัยเกษียณมีการรับรู้ ความสามารถของตน ความพึงพอใจต่อการออมและการมั่นใจของตน เพื่อส่งผลพฤติกรรมทางการเงิน ที่ดีและนำไปสู่ระดับความพึงพอใจทางการเงินอย่างเหมาะสม พฤติกรรมทางการเงินมีอิทธิพลทางตรง ต่อความพึงพอใจทางการเงิน การสร้างพฤติกรรมทางการเงินที่ดีสำหรับผู้มีงานทำช่วงก่อนวัยเกษียณจะ

ส่งผลต่อระดับความเพียงพอทางการเงินที่ดีในอนาคต ซึ่งจะทำให้ผู้มีงานทำช่วงก่อนวัยเกษียณทั่วไปมีความมั่นคงในการดำเนินชีวิตในวัยเกษียณ ดังนั้นผู้มีงานทำควรมีสร้างพฤติกรรมทางการเงินที่ดีเพื่อเป็นการวางแผนทางการเงินในอนาคตให้สามารถมีความเพียงพอทางการเงินในวัยเกษียณได้อย่างเพียงพอ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ดังนั้น จึงควรดำเนินการวิจัยแบบผสมผสานวิธีการ (Mixed Methods) ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีงานทำช่วงก่อนวัยเกษียณ เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งเชิงกว้างและเชิงลึกได้อย่างละเอียดลึกซึ้งมากขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเพียงพอทางการเงิน ที่มีหลายมิติมากขึ้น

2. การวิเคราะห์โครงสร้างกลุ่มพหุ เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน หรือผู้มีงานทำช่วงก่อนวัยเกษียณที่มีอายุแตกต่างกัน

3. ศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เพิ่มเติมจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อให้ได้ปัจจัยที่คาดว่าจะเป็นตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความเพียงพอทางการเงิน เพื่อให้ได้ข้อมูลการศึกษา เช่น อาชีพของผู้มีงานทำช่วงก่อนวัยเกษียณ ซึ่งจะทำให้ทราบสาเหตุของความเพียงพอทางการเงินของผู้มีงานทำช่วงก่อนวัยเกษียณ ในมิติอื่น ๆ ที่มีความหลากหลายและชัดเจนได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (ไม่ทราบปีที่พิมพ์). *ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุ*. สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน

2564, จาก <https://www.dop.go.th/th/know/1/926>

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2566). *ผลสำรวจของนิด้าโพล พ.ศ. 2566*. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน

2566, จาก https://nidapoll.nida.ac.th/survey_detail?survey_id=625

สำนักงานประกันสังคม. (2564). *ข้อมูลจำนวนผู้ประกันตน มาตรา 33*. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน

2566, จาก <https://catalog.sso.go.th/group/33>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). *รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2565*. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน

2566, จาก <https://thaitgri.org/?p=40208>

อิตติ ทิวะศະศิริ, และคณะ. (2563). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเงินของผู้มีงานทำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย. *วารสารวิชาการเศรษฐศาสตร์บางกอก (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 6(1), 62–72.

Bandura, A. (2006). Guide for constructing self-efficacy scales. In F. Pajares & T. Urdan (Eds.), *Self-efficacy beliefs of adolescents* (pp. 307–337). Information Age Publishing.

- Brounen, D., Koedijk, E. K., & Pownall, R. (2016). Household financial planning and savings behavior. *Journal of International Money and Finance*, 69, 95–107.
- Dew, J., & Xiao, J. J. (2011). The Financial Management Behavior Scale: Development and validation. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 22(1), 43–59.
- Gao, W., Li, X., & Zhu, Y. (2014). Qian xi wo guo fei zheng gui jin rong ji gou de fa zhan [The growth of informal financial institutions in China]. *Shangye Jingji*, 2014(2), 116–118. <http://www.cqvip.com/read/read.aspx?id=48964238#>
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2014). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Pearson Education.
- Huston, S. J. (2010). Measuring financial literacy. *The Journal of Consumer Affairs*, 44(1), 296–316.
- Marzieh Kalantarie Taft, M., Hoseini, S. M., & Zarei, F. (2013). The relation between financial literacy, financial wellbeing and financial concerns. *International Journal of Business and Management*, 8(11), 63–75.
- Lown, J. M. (2011). Development and validation of a financial self-efficacy scale. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 22(2), 54–63.
- Mary, M. B. (2013). *The financial behaviors of soldiers before and after deployment* (Doctoral dissertation). Kansas State University.
- Munt, I. M. (2016). *A quantitative comparison of financial wellness between boomerang and non-boomerang children ages 18–35* (Doctoral dissertation). Capella University.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2010). *A beginner's guide to structural equation modeling* (3rd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.
- Spann, M. S. (2014). *Financial wellness in the workplace* (Doctoral dissertation). Kansas State University.
- Strömbäck, C., Lind, T., Skagerlund, K., Västfjäll, D., & Tinghög, G. (2017). Does self-control predict financial behavior and financial well-being? *Journal of Behavioral and Experimental Finance*, 14(C), 30–38.
- Van Rooij, M., Lusardi, A., & Alessie, R. (2011). Financial literacy, retirement planning and household wealth. *NBER Working Paper No. 17339*.

<https://www.nber.org/papers/w17339>

- Xiao, J. J., Chen, C., & Chen, F. (2014). Consumer financial capability and financial satisfaction. *Social Indicators Research*, 118(1), 415–432.
- Xiao, J. J., & Porto, N. (2017). Financial education and financial satisfaction: Financial literacy, behavior and capability as mediators. *International Journal of Bank Marketing*, 35(5), 805–817.
- Xu, Y., Beller, A. H., Roberts, B. W., & Brown, J. R. (2015). Personality and young adult financial distress. *Journal of Economic Psychology*, 51, 90–100.
- Yilan Xu , Andrea H. Beller, Brent W. Roberts, Jeffrey R. Brown (2015). Personality and young adult financial distress